

Оксана Лятуринська — княгиня української духовності

(до 120 річчя від дня народження)

(1902—1970)

Рекомендаційний список літератури

Біографічна довідка

Народилася Оксана Лятуринська на невеличкому хуторі Ліс (нині — с. Хоми Збарзького району) 1 лютого 1902 р. У дитячі роки виховувалась у російськомовній родині офіцера-прикордонника на заставі Старий Олексинець. Початкову освіту здобула у російськомовній школі в Острозі. Але після проголошення УНР Оксана захопилася поезією Олександра Олеся, і це навернуло дівчинку до України, її історії, її народу. Таке захоплення привело її до Кременецької української приватної гімназії імені Івана Стешенка — єдиного українського закладу на весь повіт. Тут вона навчалася у 1920—1924 рр.

Писати вірші Оксана почала ще в юнацькому віці. В гімназії вона почала робити перші поетичні кроки. Її твори публікувалися в альманасі гімназії «Юнацтво», який виходив завдяки редакції Уласа Самчука. Вірш «Ліс шумить», написаний у 13 років, привернув увагу вчителів, а вірш написаний у 17, присвячений героям Крут, засвідчив її непересічний поетичний талант.

Але через особисту трагедію невдалого кохання і вимушеного заміжжя виїхала у 1924 р. за кордон. За все життя в еміграції Оксана

Лятуринська тільки 2 рази змогла вирватись на Батьківщину: у 1927 році і в період Другої світової війни.

У кінці 1930-х на початку 1940-х років молода поетеса О. Лятуринська стрімко і впевнено увійшла в українську еміграційну літературу, до так званої «празької школи української поезії». Її перші поетичні збірки — «Гусла» та «Княжа емаль» викликали одночасне захоплення авторитетних критиків.

Літературна спадщина Оксани Лятуринської значна. Це — поезія, проза, літературна критика, фольклорно-етнографічні праці, листування. Видані такі книжки: «Гусла» (1938), «Княжа емаль» (1941), «Материнка» (1946), «Княжа емаль» (зібране, 1955), «Бердик» (1956), «Ягілка» (1971), «Зібрані твори» (1983), «Великодній передзвін: писанки і поезії» (1986), «Знаю казку» (1995). Крім того, намалювала кілька тисяч писанок, автор багатьох скульптурних творів.

Оксана займалась ще і малярською діяльністю. Особливо вона відзначилась у портретному мистецтві. Її пензлику належать портрети Є. Коновальця, С. Петлюри, О. Олесея. Найчастіше портрети вона виконувала без фарб — олівцем на папері, сірою і чорною тушшю пером, вугіллям.

В останні роки поетеса хворіла і щоб знайти гроші на існування і лікування, Лятуринська скеровує усю свою творчу енергію на створення писанок, стилевих ляльок та різних декоративних фігурок, які розійшлися по всіх закутках поселень українців у США та в Канаді.

Померла від раку легенів. Урна з її прахом похована на українському православному цвинтарі в Саут-Баунд-Бруку (Нью-Джерсі), навпроти могили товариша по літературі та за ідейними переконаннями Євгена Маланюка. Згідно з її побажаннями, Оксану Лятуринську поховали у вишиванці, яку вона сама вишивала протягом багатьох років.

Література

1. «Кінчається наш час...». Листування О. Лятуринської і Є. Маланюка // Поети Празької школи : Срібні сурми. Антологія / упоряд. М. Ільницький. — Київ : Смолоскип, 2009. — С. 822 — 831.
2. Лятуринська, О. Юрій Драган / О. Лятуринська // Поети Празької школи : Срібні сурми. Антологія / упоряд. М. Ільницький. — Київ : Смолоскип, 2009. — С. 767 — 770.

3. Доля Оксани Лятуринської // Свобода. — 2021. — 12 трав. — С. 4.

4. Ільницький, М. М. Західноукраїнська і емігрантська поезія 20—30-х років / М. М. Ільницький. — Київ : Т-во «Знання» України, 1992. — 48 с.
5. Ільницький, М. М. Лятуринська Оксана Михайлівна — поетеса, скульптор, живописець, писанкарка / М. М. Ільницький // Енциклопедія Сучасної України. — Київ, 2017. — Т. 18 : Лт — Малицький — С. 411—412.
6. Маркевич, Т. Княгиня української духовності : [до 115-ї річниці від дня народження письменниці О. Лятуринської] / Т. Маркевич // Свобода. — 2017. — 10 берез. — С. 4.
7. Неврлий, М. Празька поетична школа / М. Неврлий // Поети Празької школи : Срібні сурми. Антологія / упоряд. М. Ільницький. — Київ : Смолоскип, 2009. — С. 589—613.
8. Оксана Лятуринська. 1902—1970. Поетеса, скульпторка // Визначні постаті Тернопілля: біографічний збірник / уклад.: О. Бенч, В. Троян. — Київ : Дніпро, 2003. — С. 131—132.
9. Писанка в житті відомої письменниці Оксани Лятуринської // Свобода. — 2021. — 5 трав. — С. 4.
10. Поети «празької школи» // Історія української літератури ХХ століття : у 2-х кн. / за ред. В. Г. Дончика. — 2-ге вид., стер. — Київ : Либідь, 1994. — Кн. 1 : (1910—1930-ті роки). — С. 428—430.
11. Соловей, О. Оксана Лятуринська : канва життя і творчості / О. Соловей // Поети Празької школи : Срібні сурми. Антологія / упоряд. М. Ільницький. — Київ : Смолоскип, 2009. — С. 803—808.
12. Черемшинська, Р. Письменниця, малярка, скульпторка : [до 115-річчя від дня народження Оксани Лятуринської] / Р. Черемшинська // Вільне життя плюс. — 2017. — 3 берез. — С. 6.
13. Чернихівський, Г. Лятуринська Оксана-Зінаїда Михайлівна / Г. Чернихівський // Тернопільський енциклопедичний словник / гол. ред. колегії Г. Яворський. — Тернопіль : Збруч, 2005. — Т. 2. : К—О. — С. 420.
14. Шевельов, Ю. Над купою попелу, що була Оксаною Лятуринською (Фрагмент) / Ю. Шевельов // Поети Празької школи : Срібні сурми. Антологія / упоряд. М. Ільницький. — Київ : Смолоскип, 2009. — С. 679—684.

Джерела: <https://dovidka.biz.ua/oksana-lyaturinska-tsikavi-fakti>
<https://dovidka.biz.ua/oksana-lyaturinska-biografiya-skorocheno/>